

Teplov, D. - Molodcova, L.:

FOKOZZUK A SZAKSZERVEZETI KÖNYVTÁRAKBAN A MŰSZAKI IRODALOM
PROPAGANDÁJÁT

Köztudomású, hogy a műszaki haladás egyik legfontosabb feltétele a jól szervezett műszaki tájékoztatás. A júliusi plenáris ülés határozatai kimondják: "Kötelezni kell a Szovjetunió állami új-technikai bizottságát, a Szovjetunió Tudományos Akadémiáját, a minisztériumokat és az intézményeket, hogy javítsák meg a tudományos és a műszaki tájékoztatás megszervezését, bővítsék ki a kapcsolatokat a külföldi tudományos kutatóintézményekkel, segítsék elő velük a tudományos és műszaki tapasztalatok kicserélését, s gondoskodjanak több külföldi műszaki irodalom beszerzéséről. Rendezni kell az újítók tapasztalatcseréjének megszervezését és meg kell javítani a minisztériumok, intézmények és vállalatok műszaki tájékoztató szolgálatát."

.....

Jelen cikkünkben megpróbáljuk bemutatni, hogyan áll a leningrádi szakszervezeti könyvtárakban a műszaki irodalom propagálásának kérdése és megpróbáljuk feltárni a meglévő hiányosságokat, felvázolva a hibák kiküszöbölésének útját.

x

Leningrádnak igen kiterjedt szakszervezeti könyvtárhálózata van, a legkülönbözőbb nagyságu könyvtárakkal. A hálózathoz tartoznak a Művelődési Paloták és Művelődési Házak nagy könyvtárai - például a vüborgi Művelődési Ház könyvtára, a Kirov, illetve Gorkij Művelődési Paloták könyvtárai -, valamint a területi szakszervezeti bizottságok letéti könyvtárai. A szakszervezeti könyvtárak zömét vállalatok üzemi bizottságainak könyvtárai alkotják. Feladatukat, munkamódszerüket, az olvasók létszámát illetően ezek a könyvtárak tulnyomórészt egyformák, bár működésük köre erősen változik, aszerint, hogy milyen nagyságu a vállalat, amelynek szolgálatában állnak.

Leningrádban és a leningrádi területen jelenleg 480 szakszervezeti könyvtár van, ezek közül 359 az üzemekben és a gyárakban, a munkásklubokban és leningrádi művelődési házaiban, 121 könyvtár pedig a terület különféle járásaiban működik. A könyvtárak állomá-

nya együttesen 6,731.764 kötet /az adatok 1955 végéről származnak/.
.....

A szakszervezetekben folyó könyvtári munka fellendítésének egyik legfontosabb feltétele a szakszervezeti könyvtárosok politikai és szakmai képzettségének emelése. Ezzel kapcsolatban célszerűnek látszik a Leningrádi Szakszervezeti Főiskola keretén belül a levelező oktatás bevezetése, mely a már létező könyvtári tanszék alapjaira épülne fel.

Meg kell azonban állapítani, hogy gyakran még azok a könyvtárosok sem tudják eredményesen propagálni a műszaki irodalmat, akik bizonyos általános és könyvtárási szakképzettséggel rendelkeznek. Ennek oka az, hogy nem ismerik a technika alapelemeit. Jelentősen meg kell tehát javítani a könyvtárosok politechnikai oktatását. Eből a célból különféle tanfolyamokat, előadásokat, konzultációkat, tanulmányi kirándulásokat kell szervezni az oktatás egyéb formáit is fel kell használni. Erre Leningrádban különösen jó lehetőségek vannak.

A könyvtár eredményes munkájának alapvető előfeltétele a helyes állománygyarapítás. Jelenleg Leningrád valamennyi szakszervezeti könyvtára szerződéses viszonyban áll a könyvtárellátóval, melynek segítségével rendszeresen tudják gyarapítani könyvállományukat. A könyvtárellátó adatai szerint az 1955. év 9 hónapja alatt a szakszervezeti közmuvelődési könyvtárak 374.580 könyvet szereztek be. Ezek közt 39.378 műszaki könyv volt, ami 10,5 %-nak felel meg. A III. negyedévben a műszaki könyvekkel való ellátás némileg javult. Hogy a könyvtáraknak műszaki könyvekkel való ellátása itt-ott még akadozik és nem zökkenőmentes, annak oka abban keresendő, hogy az ipar egyes ágaira vonatkozóan kevés könyv jelent meg. De a könyvtárosok olykor szem elől tévesztik a Tudományos és Műszaki Propaganda Leningrádi Házának kiadványait, amelyek nem kaphatók a könyvtárellátónál és éppen ezért sok könyvtárban nem találhatók meg.

A múltban az az érdekes szokás divott Leningrádban, hogy a szakmai kiadók kiadói tematikai tervét megvitatták a könyvtárakban rendezett olvasó-ankétokon. Ma azonban az a helyzet, hogy a könyvkiadók nincsenek elég szoros kapcsolatban a könyvtári dolgozókkal, s nem veszik figyelembe a könyvtárosok kívánságait. Pedig jó lenne például, ha a Könyvüipari Kiadó meghallgatná a "Vörös Fonál" Kombinát könyvtárosainak hangját, akik rámutatnak arra, hogy szinte teljesen hiányoznak a cérnagyártásra vonatkozó újabb könyvek. Az Állami Energiaipari Kiadónak figyelembe kellene vennie a könyvtárak állandó panaszát, hogy nincsen elegendő népszerű és tájékoztató jellegű /kézikönyv-jellegű/ irodalom a rádiótechnika területéről. Ilyen példát sajnos, nem keveset lehetne említeni.

Ugyanakkor azonban, amikor nagy hiány mutatkozik a legújabb műszaki könyvekben, számos szakszervezeti könyvtár még az utóbbi időkig is, nyögött az elavult műszaki irodalom nagy feleslegei alatt. Helyesen járt el a Sztálin Gyár könyvtára, amikor állomá-

hyát a mérnökökből és a műszaki dolgozókból álló szakemberekkel vizsgáltatta meg és megszabadult a felesleges ballaszttól.

Külön ki kell térnünk a műszaki könyvekre vonatkozó bibliográfiákkal való állománygyarapítás kérdésére. Egészen az utóbbi időkig még egyes nagyobb könyvtáraink sem értékelték kellőképpen ezeknek a kézikönyveknek és segédeszközöknek a jelentőségét...

Mint tudjuk, az olvasók ellátásának szempontjából igen fontos szerepét töltenek be a **k a t a l ó g u s o k**, amelyek a könyvállomány gazdagságát tárják fel az olvasók előtt. Egyes könyvtárak /a vüborgi Művelődési Ház könyvtára, az Iljics Művelődési Ház könyvtára, stb./ jó katalógusokkal rendelkeznek, és nagy erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy a katalógusokat a megfelelő színvonalon tartsák. Ugyanakkor azonban sok leningrádi szakszervezeti könyvtárban a katalógusok sok kívánnivalót hagynak maguk után. Számos könyvtárnak egyáltalán nincs szakkatalógusa, vagy ha van is, ezek a katalógusok nincsenek megfelelő állapotban és sok bennük az elavult irodalom.

A "Könyvtári osztályozási táblázat mintakatalógusok és a közművelődési könyvtárak nyomtatott katalóguscédulái részére" című munka megjelenése olyan kézikönyvet ad a könyvtáros kezébe, amely megkönnyíti a szakkatalógus felállítását. Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell azt is, hogy a könyvtáraknak komoly módszertani segítséget kell nyújtani a műszaki irodalom osztályozásának helyes végrehajtásához. Világos például, hogy a "Szkorohod" gyár könyvtára nem elégedhet meg azzal az egyetlen szakcsoporttal, amit a "Könyvtári osztályozási táblázat" biztosít a bőripari termelés számára. De nem állnak rendelkezésünkre részletesebb kézikönyvek a műszaki irodalom osztályozására vonatkozóan. Különösen rosszul fest a helyzet a bibliográfiai kartotékok szempontjából, amelyeknek főtartalmát köztudomásúan olyan folyóiratcikkek képezik, amelyeknél összehasonlíthatatlanul részletesebb rendszerezésre /szakozásra/ van szükség. Abban a bibliográfiai kartotékban például, amelyet a Kirov Művelődési Palota könyvtára vezet, a "technika" főosztály egyes szakcsoportjai több mint 100-150 cédulát foglalnak magukban. Ilyen körülmények között nyilvánvalóan felvetődik a tárgyszó-katalógus szükségessége, mint olyan segédeszköz, mely az olvasóknak a részletkérdésekre vonatkozó igényét van hivatva kielégíteni /nem szabad elfelejtenünk, hogy a technikára vonatkozó kérések jelentős része éppen ilyen jellegű/.

Az olvasók kiszolgálásának további javítása végett egybe kell hangolni a vállalatok **s z a k s z e r v e z e t i é s m ű s z a k i s z a k k ö n y v t á r a i n a k** munkáját. Az elmúlt 25 év alatt már több kísérlet történt arra vonatkozóan, hogy megpróbálják e két könyvtár munkáját koordinálni. Voltak például olyan javaslatok, hogy a teljes műszaki irodalmat a vállalat műszaki szakkönyvtárában összpontosítsák és kísérletet tettek annak bizonyítására is, hogy e két könyvtár teljes egybeolvasztása elengedhetetlenül szükséges. A kérdés reális mérlegelésével és az olvasók érdekeinek szem előtt tartásával, fel kell vetnünk az üzemben működő műszaki és szakszervezeti könyvtár munkája általános koordinálásának problémáját. Az összehangolásnak ki kell terjednie minden irányban, te-

hát a bibliográfiai-tájékoztató apparátus létrehozásának, az olvasók felvilágosításának és különösen a tömegrendezvények lebonyolításának irányában is.

Minden könyvtár fontos feladata az, hogy rendszeresen tájékoztassa az olvasóit az újonnan érkezett könyvekről. Több közművelődési jellegű szakszervezeti könyvtár /például a "Vörös Fonál" kombinát könyvtára, stb./, eredményesen alkalmazza erre a célra az üzempben megjelenő sokszorosított kiadványokat, sőt egyes könyvtárak, /igy például a Kirov Művelődési Palota Könyvtára/ hozzálátott nyomtatott tájékoztatók kiadásához. Sajnos azonban távolról sem mondhatjuk, hogy minden könyvtár elegendő erőfeszítést tesz ebben a kérdésben; sok könyvtárban még az új szerzemények rendszeresen megújított kiállításai is hiányoznak. Nem használják fel kellőképpen az olvasók tájékoztatására a rádiót, a faliújságot, kevés bibliográfiai szemlét tartanak a könyvújdságok ismertetésére.

A szakszervezeti könyvtárak módszeres központja a Szovjetunió Szakszervezeti Központi Tanácsa leningrádi Szakszervezeti Főiskolájának könyvtárudományi és bibliográfiai tanszékén kívül a vüborgi Művelődési Ház Könyvtára. Ebben a Könyvtárban olyan nagyszerű szakemberek dolgoznak, mint például E. A. Sztratanovszkaja, B. Sz. Barsej és mások; a Könyvtár megérdemli, hogy munkáját alaposan tanulmányozzák és a sajtóban beszámoljanak róla. Jelenleg igen érdekes munkát kezdett a vüborgi Művelődési Ház a műszaki könyvek ajánló bibliográfiájának terén, s egész sor bibliográfiai segédeszközt adott közre. A vüborgi Művelődési Otthon könyvtárának kiadványai meghatározott olvasókatéghóriákhoz szólnak. Így például a fő szakmák negyedik és ötödik képesítési kategóriájába sorolt fiatal munkások számára ajánló bibliográfiákat állítottak össze az ipar alapjainak elsajátítása végett. Ezeket a jegyzékeket az olvasók otthoni használatra is megkapják kis utmutatóval /emlékeztetővel/ kiegészítve arra vonatkozóan, hogyan kell olvasni a műszaki könyveket; ezenkívül megkapják a könyvtár és a vüborgi Művelődési Otthon műszaki kabinetje által szervezett konzultációk időbeosztását. A könyvtár bibliográfiai munkájában tekintélyes helyet foglal el a teremtés ujtói tapasztalatainak propagandája...

A szakszervezeti könyvtárak nagy figyelmet fordítanak a műszaki könyvek tömeges propagálására.

Nem egy példát hozhatunk fel arra vonatkozóan, hogy milyen nagyszerű tömegrendezvényt szerveztek a szakszervezeti könyvtárak egyrészt önállóan, másrészt egyéb népművelési intézményekkel karöltve. Véleményünk szerint helyesen jár el az "Elektroszila" gyár Iljics Művelődési Otthonának könyvtára, amikor könyvkiállításokat szervez azoknak a találkozóknak az alkalmából, amelyeket a műszaki kabinet kezdeményez hetenként egyszer, mindig a szerdai napon. A kiállításon ügyeletes könyvtáros van jelen, s beszél a könyvekről, elintézi a könyvtárba való beiratkozást és azonnal kiadja az érdeklődőknek az általuk kért anyagot. A könyvtár kiállításokat szervezett például a következő témák bemutatására: a felület minőségének hatása a gépalkatrészek használati sajátosságaira; a legújabb fémforgácsológép-konstrukciók, stb.

Az utóbbi időkben intézkedés történt a szakszervezeti könyvtárak munkájának megjavítása végett, különösen a műszaki könyvek propagálásának fokozása érdekében. A szakszervezetek területi tanácsa szemináriumot rendezett a könyvtárosok számára; ezen a szemináriumon 250 fő vesz részt. A szóbanforgó szeminárium programjában igen nagy helyet szentelnek a műszaki könyvek bibliográfiájával és a könyvek propagandájával kapcsolatos kérdéseknek. Megbeszélést tartottak a műszaki könyvekkel való foglalkozás terén szerzett tapasztalatok ki-cserélésére.

Mindez azonban nem elegendő. Döntő módon meg kell javítani a műszaki irodalom propagandáját a szakszervezeti könyvtárakban és egyeztetni kell tevékenységüket a műszaki szakkönyvtárakkal. Intézkedést kell tenni a szakszervezeti könyvtárak anyagi bázisának megszilárdítására.

A legrövidebb időn belül módszertani utmutatásokat kell kiadni a műszaki könyvek bibliográfiájára, a műszaki könyvek tömeges propagálásával foglalkozó kérdésekre, a műszaki irodalom osztályozására vonatkozóan.

A Szovjetunió Kommunista Pártja XX. Kongresszusának határozatai által fellelkesítve, a leningrádi szakszervezeti könyvtárak kollektívái minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy becsülettel helytálljanak az előttük álló fontos feladatok megoldásánál.

= Bibliotekar', 1956. 3.sz. 19-21.lap.
